

سه گونه از سپر ماهیان (Batoidfishes) خلیج فارس و دریای عمان

سیامک بهزادی*^(۱)؛ علی سالارپوری^(۲)؛ محمد درویشی^(۳) و رضا دهقانی^(۴)

S_behzady@yahoo.com

۱- دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس صندوق پستی: ۱۳۱۱-۷۹۱۴۵

۲، ۳ و ۴- پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان، بندرعباس صندوق پستی: ۱۵۹۷-۷۹۱۴۵

تاریخ دریافت: تیر ۱۳۸۹ تاریخ پذیرش: اسفند ۱۳۸۹

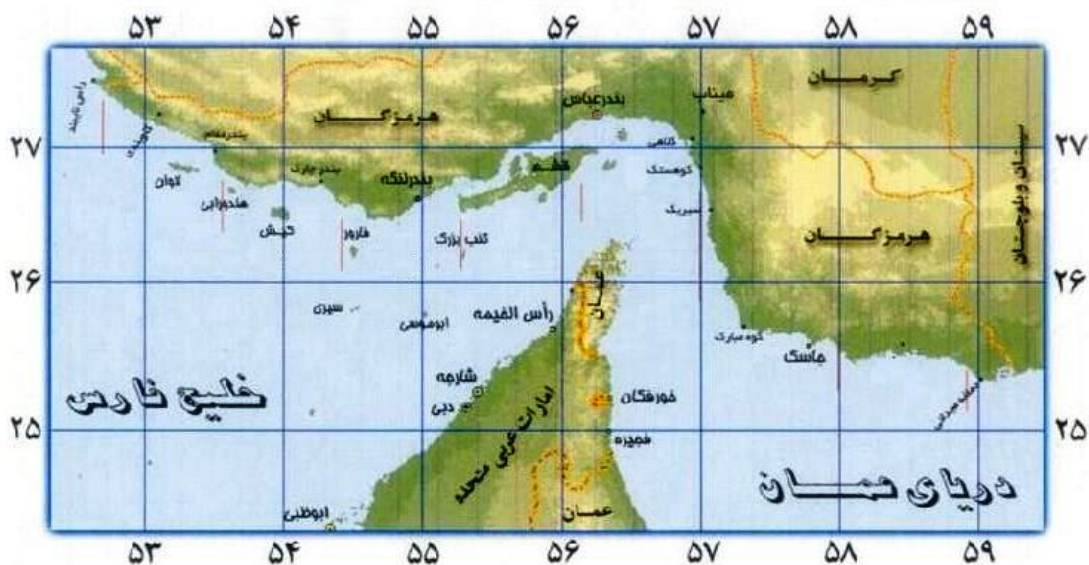
لغات کلیدی: غضروف ماهیان، *Urogymnus africanus*، *Narcine sp.*، *Himantura sp.* ایران

متعلق به استان هرمزگان توسط شناور فردوس ۱ با ادوات صید ترال کف (Bottom trawl) به منظور شناسایی گونه‌هایی متعلق به راسته سپر ماهیان انجام شد. حد غربی منطقه مورد بررسی واقع در خلیج نایبند بطول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۴۵ دقیقه شرقی، حد شرقی آن واقع در روبروی دماغه میدانی با طول جغرافیایی ۵۹ درجه و ۵ دقیقه شرقی، حد شمالی خط هم عمق ۱۰ متر و حد جنوبی، خط هم عمق ۵۰ متر آبهای ساحل شمالی خلیج فارس و دریای عمان را شامل می‌شد (شکل ۱). جهت شناسایی گونه‌های صید شده از کتابهای مرجع معتبر شناسایی و در صورت نیاز از کارشناسان معتبر داخل و خارج کشور استفاده شد.

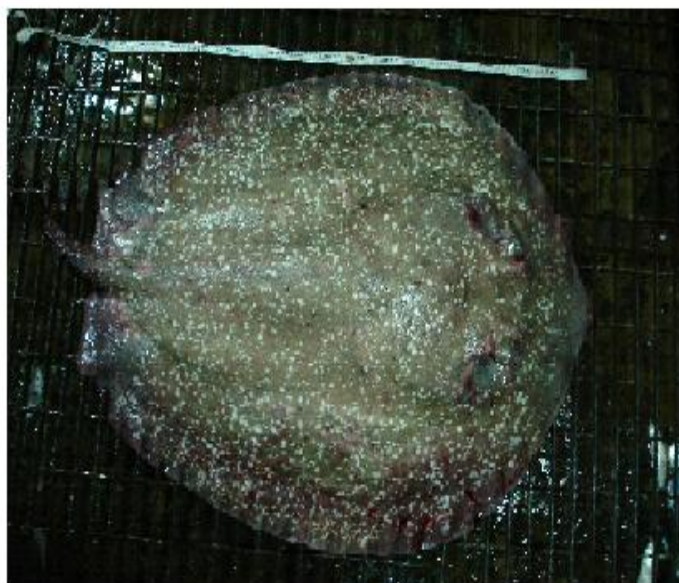
کلیه سپرماهیان شناسایی شده، همراه با نام علمی و خانواده در جدول ۱ آورده شده است. از میان ۲۰ سپر ماهی گزارش شده در این تحقیق، تعداد ۱۸ سپر ماهی در حد گونه و ۲ سپر ماهی در حد جنس شناسایی شد. گونه *Urogymnus africanus* (شکل ۲) و جنس‌های *Narcine sp.* (شکل ۳) و *Himantura sp.* (شکل ۴) برای اولین بار از آبهای خلیج فارس و دریای عمان گزارش می‌شود.

این تحقیق برای شناسایی سپر ماهیان (Batoidfishes) در آبهای خلیج فارس و دریای عمان متعلق به آبهای استان هرمزگان با شناور مجهز به ترال پاشنه در سال ۱۳۸۵ انجام شد. بالا راسته سپر ماهیان (Batoidfishes)، یکی از مهمترین گروه‌های موجود در صید ضمنی با دو روش صید اصلی تور گوشگیر سطح و تور ترال کف در آبهای جنوب کشور را تشکیل می‌دهند (وئوقی، ۱۳۷۲). بلغواد و لوپنتین (۱۹۹۴) ۱۳ گونه از سپر ماهیان را در آبهای خلیج فارس و دریای عمان گزارش کردند. در کتاب ماهیان ساحلی کشور عمان ۲۷ گونه (Randall, 1995) و در کتاب کلید شناسایی آبزیان پاکستان ۳۲ گونه از سپرماهیان معرفی شده است (Bianchi, 1985). در کتاب ماهیان سریلانکا تعداد ۱۷ گونه از این ماهیان معرفی شده است (De Bruin et al., 1995). اسدی و دهقانی (۱۳۷۵) در کتاب اطلس ماهیان خلیج فارس و دریای عمان ۱۲ گونه از سپر ماهیان را در آبهای خلیج فارس و دریای عمان معرفی کردند. جایگاه اکولوژیک این دسته از آبزیان در اکوسیستم دریایی و زنجیره غذایی اهمیت مطالعه آنها را بخوبی آشکار می‌نماید. بررسی حاضر در محدوده آبهای خلیج فارس و دریای عمان

*نویسنده مسئول

شکل ۱: محدوده مطالعه شناسایی سپر ماهیان استان هرمزگان (اقتباس از دهقانی، ۱۳۸۰).

شکل ۲: *Urogymnus africanus* D.W.= 98cm

نوک پوزه *U. africanus* حالت کمائی بیشتری از گونه *Torpedo sinuspersici* دارد و لبه‌های پایینی باله سینه‌ای بر عکس

سپر ماهی برقی حالت زاویه‌دار می‌باشد.

شکل ۳: *Narcine* sp. T.L.= 32cm

دم *Narcine* sp. در طول دوران حیات از بین رفته است. تمام صفحه پشتی آن از خار پوشیده شده است.

شکل ۴: *Himantura* sp. D.W.= 50cm

نقاط سفید روی صفحه دیسک *Himantura* sp. وجود دارد که این نقاط برخلاف گونه‌های دیگر در تمام سنین این گونه دیده می‌شود.

جدول ۱: فهرست سپر ماهیان گزارش شده در آبهای استان هرمزگان.

ردیف	گونه	خانواده	منابع گزارش شده
۱	<i>Rhinobatos granulatus</i>	RHINOBATIDAE	۳، ۴، ۵، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲
۲	<i>R. punctifer</i>	RHINOBATIDAE	۱، ۳، ۱۱
۳	<i>Rhina ancylostoma</i>	RHINOBATIDAE	۲، ۳، ۸
۴	<i>Rhynchobatus djiddensis</i>	RHYNCHOBATIDAE	۷، ۸، ۱۰، ۱۱
۵	<i>Mobula diabolus</i>	MOBULIDAE	۲، ۱۱
۶	<i>Himantura gerrardi</i>	DASYATIDAE	۱، ۲، ۳، ۵، ۸، ۱۰
۷	<i>Himantura</i> sp.	DASYATIDAE	برای اولین بار در خلیج فارس گزارش می‌شود
۸	<i>Himantura imbricata</i>	DASYATIDAE	۳
۹	<i>Urogymnus africanus</i>	DASYATIDAE	۳
۱۰	<i>Pastinachus sephen</i>	DASYATIDAE	۱، ۳، ۵، ۷، ۸، ۹
۱۱	<i>Himantura uarnak</i>	DASYATIDAE	۹، ۲، ۵، ۱۰، ۳، ۷، ۱۸
۱۲	<i>Aetobatus flagellum</i>	MYLIOBATIDAE	۷
۱۳	<i>Aetomylaeus maculatus</i>	MYLIOBATIDAE	۱، ۵، ۷
۱۴	<i>Aetomylaeus nichofii</i>	MYLIOBATIDAE	۱، ۲، ۳، ۷
۱۵	<i>Aetobatis narinari</i>	MYLIOBATIDAE	۱، ۲، ۳، ۵، ۱۰
۱۶	<i>Torpedo sinuspersici</i>	TORPEDINIDAE	۱، ۲، ۳، ۷
۱۷	<i>T. panthera</i>	TORPEDINIDAE	۳، ۸
۱۸	<i>Narcine</i> sp.	NARCINIDAE	(برای اولین بار در خلیج فارس گزارش می‌شود)، ۳
۱۹	<i>Gymnura poecilura</i>	GYMNURIDAE	۳، ۷، ۸
۲۰	<i>Rhinoptera javanica</i>	RHINOPTERIDAE	۱، ۲، ۷

۱= اسدی و دهقانی (۱۳۷۵)، ۲= Smith و Heenstra (۱۹۹۶)، ۳= Randall (۱۹۹۵)، ۴= Fisher و Bianchi (۱۹۸۴)، ۵= Carpenter و همکاران (۱۹۹۷)، ۶= Compagno و Roberts (۱۹۸۲)، ۷= (وثوقی، ۱۳۷۲)، ۸= بلگواد و لوبتین (۱۹۴۴)، ۹= De Bruin و همکاران (۱۹۹۵)، ۱۰= Bianchi (۱۹۸۵)، ۱۱= دهقانی (در دست چاپ)، ۱۲= Norman (۱۹۲۶).

منابع

- Compagno L. and Roberts L., 1982.** Freshwater sting rays (Dasyatidae) of south east Asia and New Guinea, with oil-option of new species. ENV Biology of Fish, 7 (4):327-339.
- De Bruin G., Russell C. and Abougusch A., 1995.** FAO species identification field guide for fisheries purposes. The Marine Fishery Resources of Sri Lanka, FAO, Rome, Italy: 65P.
- Fisher W. and Bianchi G., 1984.** FAO species identification sheets for fisheries purposes, western Indian Ocean. FAO Publication, Rome, Italy. Vol. 1-5, pp.325-335.
- Norman J.R., 1926.** A synopsis of the rays of the family Rhinobatidae, with a revision of the genus *Rhinobatus*. Journal of Zoology, 96(4):941-982.
- Randall J.E., 1995.** The complete divers and fisherman's guide to coastal fishes of Oman. University of Hawaii Press, 439P.
- Smith M. and Heemstra C., 1996.** Smith's sea fishes. Springer Verlag, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo. pp.25-35.
- اسدی، ه. و دهقانی، ر.، ۱۳۷۵. اطلس ماهیان خلیج فارس و دریای عمان. موسسه تحقیقات و آموزش شیلات ایران. ۲۲۶ صفحه.
- بلغواد، ه. و لوپنتین، ۱۹۴۴. ماهیان خلیج فارس. ترجمه: ا. اعتماد، و بابا مخیر (۱۳۶۹). انتشارات دانشگاه تهران. ۳۶۶ صفحه.
- دهقانی، ر. (در دست چاپ). اطلس ماهیان خلیج فارس و دریای عمان (جلد دوم). پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان. موسسه تحقیقات شیلات ایران.
- و ثوقی، ع.، ۱۳۷۲. شناسایی سیر ماهیان تنگه هرمز. پروژه دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال. ۷۶ صفحه.
- Bianchi G., 1985.** Field guide commercial marine and brackish water species of Pakistan. FAO, Rome, Italy. 452P.
- Carpenter K.E., Friedhelm K., Jones D. and Zajonz U., 1997.** Living marine resources of Kuwait, eastern Saudi Arabia, Bahrain, Qatar and the United Arab Emirates. FAO, Rome, Italy. 334P.

First record of three Batoid species

in the Persian Gulf

Behzadi S.*⁽¹⁾; Salarpouri A.⁽²⁾; Darvishi M.⁽³⁾ and Dehghani R.⁽⁴⁾

S_behzady@yahoo.com

1- Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch, P. O. Box. 79145-1311 Bandar Abbas, Iran

2- Persian Gulf and Oman Sea Ecological Research Center, P.O.Box:79145-1597 Bandar Abbas, Iran

Received: July 2010

Accepted: March 2011

Keywords: Cartilaginous, *Urogymnus africanus*, *Narcine* sp., *Himantura* sp., Iran

Abstract

Batoidfishes are one of the most important groups of by-catch in the Persian Gulf. This survey was done for identification of skates and rays, inhabiting in the Persian Gulf and Omen Sea waters (Hormuzgan Province). The samples were collected by bottom trawl. The identified Skates were *Rhinbatus granulatus*, *R. punctifer* and *Rhina ancylostoma* (Rhinobatidae) and *Rhynchobatus djiddensis* (Rhynchobatidae). *Mobula diabolus* (Mobulidae), *Himantura gerrardi*, *Himantura* sp., *Himantura imbricata*, *Urogymnus africanus*, *Pastinachus sephen*, *Himantura uarnak* (Dasyatidae), *Gymnura poecilura* (Gymnuridae), *Rhinoptera javanica* (Rhinopterae) and *Aetobatos flagellum*, *Aetobatus narinari*, *Aetomylaeus nichofii* and *Aetomylaeus maculates* (Myliobatidae) were recognized, that all belonged to Rays group. In addition, *Torpedo sinuspesici* and *T. panthera* (Torpedinidae) and *Narcine* sp. (Narcinidae) were reported from other families. Furthermore, *Narcine* sp., *Himantura* sp. and *Urogymnus africanus* are reported for the first time in the study area.

---

*Corresponding author